

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„AKTYWNY ŻOLIBORZ”

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 7.1.1.

**Diagnoza społeczna Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy
przygotowana na zlecenie Ośrodka Pomocy Społecznej
Dzielnicy Żoliborz m.st. Warszawy we współpracy z
Wydziałem Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Dzielnicy
Żoliborz**

Formularz gromadzenia wiedzy o sytuacji społecznej dzielnicy służący określeniu najbardziej istotnych priorytetów rozwojowych

Poniższy materiał, ma na celu wspólne przygotowanie priorytetów w sferze społecznej dla dzielnic. Dlatego też wymaga on przeglądu szeregu kwestii lub problemów społecznych, słabych i mocnych stron. Atutów i obszarów wymagających pilnej interwencji. Określenie priorytetów wymaga wspólnej wiedzy i zrozumienia rzeczywistych potrzeb. Nie w wymiarze bieżącym ale strategicznym – długofalowym. Polityka społeczna ma zawsze charakter długofalowy, zaś efekty przeważnie widoczne są po latach. Polityka społeczna ma zawsze również charakter horyzontalny, wymagający zintegrowanych działań przewyższających tradycyjne podziały sektorowe. Dlatego też tak istotne jest przygotowanie wspólnego zestawu priorytetów.

Materiał nie określa wszystkich elementów składowych strategii rozwoju społecznego. Skupia się na kwestiach i problemach społecznych wynikających oraz zdefiniowanych w Społecznej Strategii Warszawy.

Przygotowywany materiał nie stanowi zatem próby tworzenia nowego dokumentu analitycznego. Należy wykorzystać dotychczas gromadzone informacje w Urzędzie Miasta i jednostkach miejskich. Struktura materiału została tak przygotowana, aby zestaw priorytetów wynikał z określonej wiedzy gromadzonej przez różne instytucje lub gromadzonych na potrzeby Strategii Społecznej Warszawy.

I. Układ informacji w części pierwszej został podzielony na dwa segmenty kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, zaś każdy z nich ma swoje odniesienie do grup określonych fazami życia (dzieci i młodzież, rodziny, osoby starsze). Nie jest celem, aby informacje przekazywały całą posiadaną wiedzę. Chodzi raczej o syntezę wskazującą najważniejsze elementy danego zagadnienia (zilustrowane w określonych sytuacjach danymi źródłowymi).

W przypadku braku informacji, powinien znaleźć się komentarz wyjaśniający czy oznacza to, że tego rodzaju informacji nie ma czy też oznacza to brak potrzeby gromadzenia wiedzy na ten temat. Należałoby formułować informacje dotyczące wskazanych kwestii tak, aby nie przekroczyć max 24 800 znaków w pierwszej części.

II. Część druga ma być wyprowadzeniem wniosków z części I ze wskazaniem na szanse i zagrożenia – przedstawiono to w układzie alternatywnym umożliwiając wskazanie również kwestii nie ujętych w części I. Tekst max 3600 znaków.

III. Część III, powinna być syntezą wiedzy z części I oraz wniosków z części II tworząc system priorytetów społecznych dla dzielnicy. Należy pamiętać, że priorytety mogą opierać się zarówno na zidentyfikowanych szansach, jak i zagrożeniach. Może to być zarówno kwestia niepełnosprawności traktowana jako problem, może to być również kwestia budowy systemu usług opieki nad dziećmi jako szansy rozwojowej (czyli propozycja zaspokajania określonej potrzeby, np. wyrównywania szans dzieci).

Należy pamiętać, że wybór zbioru priorytetów należy do dzielnicy i jej mieszkańców, jednak musi być oparty na faktach, a nie wyobrażeniach. Dlatego też istotą określenia priorytetów będzie ich wskaźnikowanie. W szczególnych przypadkach można będzie od tego odstąpić lecz będzie musiała zostać określona jednostka pomiaru, która może określić postęp lub regres w danej sprawie.

To co zostanie uznane za priorytet w dalszych etapach pracy będzie konsultowane z przedstawicielami lokalnej społeczności, oraz będzie wymagało bardziej pogłębionych diagnoz.

Dane powinny być gromadzone ze źródeł gromadzonych przez instytucje dzielnicowe oraz źródeł Wydziału Badań Analiz i Strategii - Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu Miasta. Dane powinny dotyczyć 2009 roku a przy określaniu dynamiki zjawiska za okres 2006-2009.

I. Opis podstawowych problemów i kwestii społecznych dzielnicy

I.1. Dane podstawowe

<i>L.p.</i>	<i>Adresat</i>	<i>Problem/kwestia społeczna</i>	<i>Dane liczbowe dotyczące kwestii/problemów społecznych</i>
Kapitał społeczny			
1.	Rodziny	Liczba mieszkańców (zameldowanych, zamieszkałych) dzielnicy, liczba rodzin, liczba rodzin z dziećmi, struktura demograficzna.	Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały: 45.940 (UD 2010), liczba mieszkańców zamieszkałych (na pobyt stały lub czasowy): 47.069 (UD 2010), liczba rodzin: 13.995 (NSP 2002), liczba rodzin z dziećmi 9.065 (NSP 2002), kobiety stanowią 56 proc., osoby w wieku 17 lub mniej lat: 13 proc., osoby w wieku produkcyjnym: 58 proc., osoby w wieku poprodukcyjnym: 29 proc. (UD 2010)
2.	Dzieci i młodzież	Proszę wskazać liczbę placówek opieki nad dziećmi – obejmujących dzieci przed rozpoczęciem nauki w szkole (publiczne i niepubliczne), oraz rodzaj tych placówek. Proszę przedstawić informację o liczbie dzieci ubiegających się o miejsce, oraz tych które otrzymały miejsce w przedszkolu, oraz w żłobku (w tym w przeliczeniu na jedno miejsce).	Łącznie 12 placówek publicznych (11 przedszkoli i 1 żłobek) i 7 placówek niepublicznych (4 przedszkola i 3 punkty przedszkolne), liczba dzieci, które otrzymały miejsce w przedszkolach publicznych: 1.172, w przedszkolach niepublicznych - 121 (od września 2009), brak danych o liczbie dzieci ubiegających się o miejsce w przedszkolu, liczba dzieci, które otrzymały miejsce w żłobku: 107, liczba dzieci ubiegających się o miejsce w żłobku: 281 - 2,62 na 1 m-ce (UD, Zespół Żłobków m. st. Warszawy 2009)

3.	Rodziny	Proszę przedstawić sytuację bezpieczeństwa w dzielnicy (w tym wskaźnik przestępczości oraz wykroczeń w grupie młodzieży w stosunku do wskaźnika przestępczości i wykroczeń ogółem). Proszę przedstawić informacje, czy w dzielnicy występuje przewaga określonych typów przestępstw i wykroczeń charakterystycznych dla młodzieży.	Żoliborz postrzegany jest jako jedna z najbezpieczniejszych dzielnic, wskaźnik przestępczości: ok. 20 na 1.000 mieszkańców, wskaźnik wykroczeń: ok. 114 wykroczeń na 1.000 mieszkańców, w grupie młodzieży - odpowiednio - 42 przestępstwa i 1,77 wykroczenia na 1.000 osób, przeważają przestępstwa przeciwko mieniu, choć trudno jednoznacznie stwierdzić, że są one charakterystyczne dla młodzieży, czynnikiem kryminogennym jest współwystępowanie osób młodych i starszych (policja, straż miejska 2008-2009)
4.	Rodziny	Proszę przedstawić informacje o liczbie mieszkań socjalnych, liczbie orzeczonych i wykonanych eksmisji z mieszkań komunalnych i spółdzielczych w tym do lokali socjalnych i tymczasowych	Liczba mieszkań socjalnych: 72, liczba orzeczonych i wykonanych eksmisji z mieszkań komunalnych i spółdzielczych ogółem: 20, liczba orzeczonych i wykonanych eksmisji z mieszkań komunalnych i spółdzielczych do lokali socjalnych i tymczasowych: 4 (UD, OPS 2009)
5.	Rodziny	Proszę wskazać na podstawie jakich źródeł dzielnica posiada wiedzę o działających organizacjach pozarządowych. Proszę wskazać w jakich obszarach tematycznych działają organizacje. (oraz źródło wiedzy na ten temat). Proszę wskazać przypadki realizowania zadań publicznych na zasadzie powierzenia zadań, oraz rodzaj tych zadań (wg wielkości nakładów finansowych). Proszę wskazać działania wspólne, na zasadach partnerstwa, z organizacjami pozarządowymi.	Źródła informacji: przede wszystkim bieżące kontakty i wspólne przedsięwzięcia, znajomość lokalnego środowiska (np. pracownicy socjalni), NGO często same zgłaszają się do UD i OPS, baza ngo.pl. Obszary działania według postrzeganej aktywności NGO: niepełnosprawność, dzieci młodzież, seniorzy, również kultura, edukacja i sport. Powierzenie zadań publicznych (OPS): specjalistyczne usługi opiekuńcze (ok. 60 proc.) i usprawniające (ok. 40 proc.) dla osób niepełnosprawnych. Przykłady partnerstwa z NGO: program CAL, Lokalny Program Pomocy Dziecku i Rodzinie, Program AS - Aktywizacja Seniorów, Komisja Dialogu Społecznego, organizacja imprez kulturalnych. Żoliborską specyfiką są partnerskie działania we współpracy z lokalnym biznesem: Kawa za Złotówkę, Leky z Żoliborskiej Apteki (UD, OPS 2009)

6.	Osoby starsze	<p>Proszę przedstawić liczbę dziennych placówek dla osób starszych (publicznych i niepublicznych) oraz ile osób z nich korzysta.</p> <p>Proszę przedstawić liczbę uniwersytetów Trzeciego Wieku lub podobnych instytucji placówek spędzania wolnego czasu dla osób starszych (publicznych i niepublicznych) oraz liczby osób objętych działaniami tych placówek</p>	<p>Dzielnica Żoliborz posiada bogatą ofertę skierowaną do seniorów: liczba dziennych placówek dla osób starszych (publicznych i niepublicznych): 2, liczba osób korzystających z tych placówek: 158, istniejący od 2 lat Uniwersytet Trzeciego Wieku - ok. 400 korzystających, 6 Klubów Seniora -ok. 360 korzystających (UD, OPS 2009).</p>
Kapitał ludzki			
7.	Dzieci i młodzież	<p>Proszę przedstawić kwestię opieki nad dziećmi i młodzieżą w formach pozaszkolnych - liczba świetlic, klubów dla młodzieży, ognisk etc. zarówno publicznych jak i niepublicznych oraz liczbę dzieci objętych wsparciem w grupach do 15 roku życia.</p>	<p>Na terenie dzielnicy Żoliborz znajdują się 4 publiczne i 8 niepublicznych świetlic dla młodzieży (SPD "Gniazdo" - 5; TPD - 2; im. K.Lisieckiego "Dziadka" - 1) i 1 publiczne ognisko pracy pozaszkolnej. Ze świetlic publicznych korzysta 813 dzieci poniżej 15. roku życia, natomiast z publicznego ogniska pracy pozaszkolnej - 856 dzieci w tej grupie wiekowej. Brak danych na temat liczby korzystających z placówek niepublicznych (UD, OPS 2009)</p>
8.	Dzieci i młodzież	<p>Proszę przedstawić liczbę szkół oraz liczbę uczniów w: szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych, szkołach wyższych na terenie dzielnicy.</p>	<p>Na Żoliborzu funkcjonują 4 szkoły podstawowe, 5 gimnazjów (w tym 1 niepubliczne) i 10 szkół ponadgimnazjalnych (w tym 4 niepubliczne). Liczba uczniów: 1.605 w szkołach podstawowych, 1.139 w gimnazjach (w tym 119 uczniów w niepublicznych) i 3.513 w szkołach ponagimnazjalnych (w tym 127 w niepublicznych) (UD 2009); Liczba szkół wyższych: 3, liczba studentów: 1.297 (GUS, rok akademicki 2008/2009)</p>

9.	Rodziny	Proszę przedstawić liczbę osób bezrobotnych oraz stopę bezrobocia w dzielnicy. Proszę wskazać charakterystyczne sub-obszary o wyższym natężeniu bezrobocia, oraz zidentyfikowane grupy o wyższym wskaźniku bezrobocia niż przeciętna w dzielnicy.	747 osób bezrobotnych, stopa bezrobocia - 2,8 proc. Brak dokładnych danych na temat sub-obszarów, jednak rejony współwystępowania różnych problemów społecznych, w tym bezrobocia, to rejon ul. Krajewskiego i Dymińskiej, a także rejon ul. Marii Kazimiery i Bieniewickiej, a także część osiedla Rudawka. Grupy o najwyższym wskaźniku bezrobocia to: osoby 50+ (235), z wykształceniem poniżej średniego (250), bez kwalifikacji zawodowych (199) i bez doświadczenia zawodowego (160) (WUP, UD 2009)
10.	Rodziny	Proszę przedstawić informację o liczbie osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, oraz jaki stanowi to procent mieszkańców. Proszę przedstawić informację o liczbie osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, oraz jaki stanowi to procent mieszkańców.	Na terenie dzielnicy Żoliborz 1.172 (2,5 proc. populacji) osoby korzystają ze świadczeń pieniężnych, natomiast 2.457 osób (5,4 proc.) korzysta ze świadczeń niepieniężnych. Ogółem z pomocy społecznej korzysta 3.629 osób (7,9 proc.). Ze świadczeń rodzinnych korzysta 1.029 żoliborskich rodzin (w tym 133 korzystające z funduszu alimentacyjnego) - brak danych na temat liczby osób (UD, OPS 2009)
11.	Osoby starsze	Proszę przedstawić informację o procencie mieszkańców dzielnicy powyżej 65 roku życia. Proszę przedstawić informację, ile z tych osób ma status osób niepełnosprawnych. Proszę przedstawić ile z tych osób korzysta ze świadczeń pomocy społecznej oraz rodzaj tych świadczeń. Proszę przedstawić informację dotyczącą skierowań do domów pomocy społecznej. Proszę przedstawić informację o liczbie osób objętych usługami opiekuńczymi w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, oraz o liczbie osób objętych usługami opieki długoterminowej.	Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym: 13.315 - 29 proc. populacji (2010), niepełnosprawni w wieku poprodukcyjnym (2002): 4.063 czyli (8 proc.), ok. 68 proc. z tej grupy posiadało prawny status osób niepełnosprawnych (NSP 2002). Obecnie 13 takich osób korzysta z usług opiekuńczych i gospodarczych. Skierowania do domów pomocy społecznej: 23, osoby objęte usługami opiekuńczymi: 620, osoby objęte spec. usługami opiekuńczymi: 75, osoby objęte opieką długoterminową: 212 (OPS, UD 2009/10, NSP 2002)

12	Rodziny	Proszę przedstawić informację o liczbie (w tym źródłach danych) osób niepełnosprawnych w dzielnicy. Proszę przedstawić informację o liczbie dzieci niepełnosprawnych (w tym według rodzajów niepełnosprawności); Proszę przedstawić informację na temat częstotliwość korzystania z transportu dla osób niepełnosprawnych oraz najczęstszych kierunkach przejazdów.	Jedynym w pełni miarodajnym, choć nieaktualnym źródłem danych na ten temat jest NSP (2002) - liczba niepełnosprawnych: 6.254, w tym 126 osób w wieku przedprodukcyjnym. Na Żoliborzu jest 147 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (33 niepełnosprawnych ruchowo, 12 z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, 12 z więcej niż 1 niepełnosprawnością) 28 dzieci jest dowożonych do szkół (w roku szkolnym) lub placówek rehabilitacyjno-wychowawczych (przez cały rok) (NSP 2002, UD 2009).
13.	Rodziny	Proszę przedstawić informację o procencie mieszkańców korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w związku z problemami alkoholowymi, narkotykami).	80 osób (0,17 proc. populacji mieszkańców dzielnicy) korzysta z pomocy społecznej w związku z problemami alkoholowymi, natomiast 13 osób (0,028 proc. populacji mieszkańców dzielnicy) korzysta z pomocy społecznej w związku z narkotykami (OPS 2009).

I.2. Opis kwestii społecznych

L.p.	Adresat	Problem/kwestia społeczna	<p style="text-align: center;"><i>Opis</i></p> <p><i>W przygotowaniu opisu pomoc może analiza problemów/kwestii wymienionych w kolumnie po lewej stronie oraz dane w poprzedniej części. Należy przy tym pamiętać, że wymienione w kolumnie po lewej problemy/kwestie nie wyczerpują wszystkich, które można wziąć pod uwagę przygotowując opis.)</i></p>
		Kapitał społeczny	

14.	Rodziny	<p>Miejsca rozwoju społecznego (centra kulturalne, historyczne, edukacyjne, sportowe) publiczne i niepubliczne, stanowiące lub mogące stanowić impuls rozwojowy dzielnicy. Proszę wskazać przykłady najważniejszych miejsc według typów. Proszę opisać jakie mechanizmy wsparcia stosowane są w dzielnicy.</p>	<p>Potencjalnym miejscem rozwoju jest powstający Fort Sokolnickiego, który ma szansę stać się centrum kulturalnym o ponadlokalnym wymiarze. Miejscem rozwoju jest OPS, który posiada bogatą ofertę, skierowaną do różnych grup społecznych. Ośrodkiem skupiającym seniorów jest miejscowy UTW, który zapewnia osobom starszym ciekawą ofertę zajęć. Ponadto do prężnie działających instytucji należą żoliborskie parafie: p.w. Św. St. Kostki oraz parafia Dzieciątka Jezus. Żoliborz posiada wiele terenów zielonych czy placów (pl. Grunwaldzki, teren przy ul. Filareckiej), które są lub mogą stać się miejscami spotkań. Inne ciekawe instytucje to: Centrum Olimpijskie, Szkoła Główna Służby Pożarniczej, OSiR i WSM. Żoliborz uważany jest za kolebkę działalności społecznej, zaś polityka dzielnicy polega na inspirowaniu oraz lobbingu na rzecz takich przedsięwzięć, tworzeniu atmosfery otwartości na innowacje i pionierskie rozwiązania, a także budowaniu koalicji wokół istotnych spraw lokalnych (opinie UD, OPS)</p>
-----	---------	--	---

15.	Rodziny	<p>Inicjatywy rozwoju społecznego (inicjatywy obywatelskie) , stanowiące lub mogące stanowić impuls rozwojowy dzielnicy. Proszę wskazać ogólną liczbę oraz przykłady najważniejszych inicjatyw. Proszę opisać jakie mechanizmy wsparcia stosowane są w dzielnicy.</p>	<p>Żoliborz uważany jest za ponadprzeciętnie aktywną dzielnicę (tradycje przedwojennej WSM, ważny ośrodek opozycji demokratycznej) o inteligentnym charakterze. Nie sposób określić ogólnej liczby inicjatyw społecznych, ponieważ nikt nie zbiera takich danych w sposób systematyczny. Przykłady takich inicjatyw: ruch społeczny artystów, który doprowadził do decyzji o inwestycji w Forcie Sokolnickiego; inicjatywa powołania Żoliborskiej Rady Młodzieży i wydawanie gazetki; inicjatywy zgłaszane w ramach CAL (2 kluby seniora, gazetka osiedlowa, grupa samopomocowa dla samotnych matek); działalność Stowarzyszenia Żoliborzan (organizacji o rodowodzie spółdzielczym), inicjatywy lokalne, np. organizacja imprez kulturalnych (np. imieniny Joli Bord). Dzielnica nie tylko daje przyzwolenie, ale aktywnie wspiera takie inicjatywy (również finansowo). Ponadto takie działania są nagłaśniane w lokalnych mediach jako dobre praktyki, co jest dodatkowym elementem wzmacniającym tego typu postawy (opinie UD, OPS)</p>
-----	---------	---	--

16.	Rodziny	<p>Organizacje pozarządowe istniejące i działające na obszarze dzielnicy. Proszę przedstawić opinię na temat potrzeby prowadzenia lokalnych działań dzielnicowych na rzecz współpracy z organizacjami pozarządowymi. Proszę przedstawić ocenę aktywności i możliwości realizowania zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.</p>	<p>Żoliborz jest silnym punktem na mapie polskich NGO, o czym może świadczyć duża ilość organizacji kooperujących z UD i OPS czy ilość działań prowadzonych na zasadzie partnerstwa. Miejscowe organizacje działają w sferze szeroko rozumianej pomocy społecznej (niepełnosprawność, dzieci i młodzież, osoby starsze), a także kultury, edukacji czy sportu. Zasadność prowadzenia lokalnych działań na rzecz zacieśnienia tej współpracy nie podlega dyskusji, zaś najważniejsze korzyści to większa skuteczność podejmowanych działań (wiele NGO jest profesjonalnie przygotowanych i wyspecjalizowanych w poszczególnych dziedzinach), a także aspekt ekonomiczny (NGO wykonują powierzone zadania taniej niż podmioty publiczne) oraz koordynacja działań kierowanych do poszczególnych grup mieszkańców. Podsumowując, żoliborskie NGO są - przynajmniej w niektórych obszarach - aktywne, co stwarza możliwości rozwoju podobnej współpracy w przyszłości (opinie UD, OPS)</p>
-----	---------	---	---

17.	Dzieci i młodzież	<p>Proszę przedstawić ocenę stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi przed rozpoczęciem nauki w szkole. Proszę opisać mechanizmy wsparcia rozwoju takich placówek stosowane są w dzielnicy.</p>	<p>Stopień zaspokojenia potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi przed rozpoczęciem nauki w szkole jest wysoki. Wszystkie dzieci ubiegające się o miejsce w przedszkolu zostają przyjęte, żadne z nich nie jest odsyłane do innych dzielnic. Na Żoliborzu są również przedszkola integracyjne, przystosowane do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Nieco gorzej jest w kwestii żłobków - jak już wspomnieliśmy na 107 miejsc przypadało 281 ubiegających się dzieci (2,62 dzieci na 1 msc.). Dzielnica sprawuje nadzór merytoryczny nad przedszkolami i wspiera ich rozwój. Aktualne działania zogniskowane są wokół zaspokojenia przyszłych potrzeb - planowana jest budowa 2 przedszkoli na obecnie zabudowywanym Żoliborzu Południowym, który w perspektywie kilku lat stanie się nowoczesną subdzielnicą dla ok. 25 tys. mieszkańców. Jak można przypuszczać, na nowych osiedlach zamieszkają głównie młodzi ludzie, w tym rodziny z dziećmi, co całkowicie odmieni strukturę demograficzną Żoliborza (opinie UD, OPS)</p>
-----	-------------------	---	---

18.	Rodziny	<p>Proszę przedstawić ocenę działań prowadzonych przez dzielnicę na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. Proszę wskazać czy były dokonywane oceny bezpieczeństwa na podstawie opinii mieszkańców.</p>	<p>Jak już wspomnieliśmy, Żoliborz uważany jest za jedną z najbezpieczniejszych dzielnic Warszawy, zaś od kilku lat sytuacja w tej dziedzinie systematycznie się poprawia (maleje liczba przestępstw i wykroczeń). Specyfiką Żoliborza jest wysoki odsetek seniorów, zatem dzielnica (m.in. OPS, straż miejska) prowadzi program Bezpieczny Senior, którego celem jest uświadamianie osób starszych o potencjalnych zagrożeniach. Prowadzony jest również program Bezpieczne Osiedle (inicjatywa na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów), w ramach działalności Rady Dzielnicy funkcjonuje również Komisja Bezpieczeństwa i Inicjatyw Obywatelskich. Kwestia bezpieczeństwa poruszana była w badaniach społecznych na temat przemocy w rodzinie w 2009 r., a także w badaniach obszaru dzielnicy przeznaczonego do rewitalizacji – Cytadeli Południowej w 2007 r. (opinie UD, policja, straż miejska)</p>
-----	---------	--	--

19.	Rodziny	Funkcjonowanie mieszkalnictwa socjalnego. Proszę przedstawić ocenę stanu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, zwłaszcza w zakresie mieszkań komunalnych i socjalnych.	Potrzeby w zakresie mieszkalnictwa socjalnego i komunalnego na Żoliborzu nie są zaspokojone w wystarczającym stopniu. Przede wszystkim brakuje lokali socjalnych i tymczasowych, ale deficyty występują również w sektorze mieszkań komunalnych (docelowych). Konsekwencją braku lokali socjalnych jest konieczność wydzielania czy przekwalifikowywania mieszkań pełnowartościowych (komunalnych) na socjalne. W efekcie zmniejsza się pula lokali docelowych, ponadto osoby wyeksmitowane do pomieszczeń socjalnych zajmują często pełnowartościowe mieszkania, co może budzić pewne wątpliwości natury etycznej. Rocznie na Żoliborzu przydzielanych jest ok. 30 mieszkań na ok. 200 oczekujących osób lub rodzin. Obecnie dzielnica buduje nowy budynek komunalny, kolejny tego typu obiekt jest w planach (opinie UD).
-----	---------	---	--

20.	Osoby starsze	<p>Proszę przedstawić działania dzielnicy na rzecz rozwoju instytucji dziennych placów dla osób starszych, Uniwersytetów Trzeciego Wieku lub podobnych instytucji spędzania wolnego czasu osób starszych (w tym konkretne przykłady) oraz ocenę zaspokojenia potrzeb w tym zakresie.</p>	<p>Szeroko rozumiana infrastruktura i oferta spędzania czasu dla seniorów jest bogata (OPS: placówki dziennego pobytu, 6 klubów seniora, wypoczynek letni, Punkt Informacyjno-Doradczy oraz UTW, klub Fundacji BONUM, organizacje kombatanckie), co jest istotne ze względu na demograficzną specyfikę Żoliborza (3 na 10 mieszkańców to osoby starsze). Dzielnica wspiera (w tym finansowo i merytorycznie) takie instytucje. Na przykład UTW powstał 2 lata temu jako inicjatywa Dyrektora OPS we współpracy z radnymi. Uniwersytet otrzymywał również dotacje m.in. z UD. Można powiedzieć, że potrzeby aktywnej grupy żoliborskich seniorów są zaspokojone - jeśli ktoś zechce, z pewnością znajdzie dla siebie ciekawą ofertę. Poważnym wyzwaniem jest aktywizacja tej grupy seniorów, która nie podejmuje prób wyjścia na zewnątrz. Istotnym deficytem jest brak domu kultury, a także niezadawalająca baza lokalowa UTW - instytucja ta nie ma stałej siedziby, zajęcia odbywają się w różnych miejscach (opinie UD, UTW, OPS)</p>
-----	---------------	--	--

21.	Rodziny	<p>Proszę przedstawić ocenę lokalnej sieci komunikacji miejskiej wobec potrzeb mieszkańców.</p> <p>Proszę opisać zauważalne istotne deficyty oraz elementy wpływające korzystnie na zapewnienie dostępu obywateli w tym zakresie.</p> <p>Proszę wskazać, w jaki sposób dzielnica wpływa na zapewnienie dostępu obywateli do komunikacji miejskiej. Proszę wskazać, w jaki sposób dzielnica wpływa i z jakim skutkiem na zwiększenie możliwości komunikacji rowerowej.</p>	<p>Żoliborz jest zlokalizowany blisko centrum i dobrze skomunikowany z innymi częściami miasta. Wydaje się, że potrzeby są w dużym stopniu zaspokojone. Ogromnym atutem jest linia metra - dojazd do centrum zajmuje kilka minut. Tymczasowym problemem jest przebudowa wiaduktu przy Dw. Gdańskim - po zakończeniu tej inwestycji sytuacja ulegnie poprawie. Dzielnica podejmuje działania konsultacyjne (spotkania z mieszkańcami, monitoring potrzeb) i lobbingsowe na rzecz utrzymania lub przywrócenia kojarzonych z Żoliborzem linii tramwajowych (15) czy autobusowych (122, 520). W planach jest również wykorzystanie istniejącej sieci kolejowej i doprowadzenie SKM do Żoliborza Południowego. Ruch rowerowy rozwija się, jednak w tej dziedzinie nadal pozostaje wiele do zrobienia. Na Żoliborzu funkcjonują 3 wybudowane przez ZDM ścieżki na osi północ-południe, natomiast dzielnica przeprowadziła poprzeczną ścieżkę łączącą te arterie. Nowe tego typu inwestycje planowane są na Żoliborzu Południowym (opinie UD)</p>
-----	---------	---	---

22.	Rodziny	<p>Proszę przedstawić informacje, czy dzielnica lub jednostki dzielnicowe posiadają własne interaktywne strony internetowe. Proszę wskazać, jakie istnieją obecnie publiczne i niepubliczne fora internetowe na temat dzielnicy, oraz czy są one obserwowane przez władze dzielnicy. Proszę przedstawić informacje, gdzie na terenie dzielnicy istnieją strefy ogólnodostępne i bezpłatne, bezprzewodowego Internetu dla mieszkańców. Proszę przedstawić mechanizmy wsparcia dla mieszkańców realizowane w tym zakresie.</p>	<p>Żoliborz, podobnie jak inne dzielnice, posiada oficjalną stronę internetową, która nie jest wystarczająco interaktywna. Obecnie trwają prace nad jej odświeżeniem i zapewnieniem większej interaktywności. Żoliborz jest reprezentowany na portalu społecznościowym Facebook, ponadto istnieją (przede wszystkim niepubliczne) lokalne fora internetowe, które są monitorowane przez osoby odpowiedzialne za komunikację społeczną dzielnicy (np. Forum Żoliborza i Bielan). OPS prowadzi usługi poradnictwa on-line (np. prawne) dla osób niepełnosprawnych czy starszych. Jedyna strefa ogólnodostępnego, bezpłatnego Internetu działa w obrębie budynku UD. Dzielnica podejmowała próby zbudowania takich stref, które nie powiodły się ze względu na brak zgody UM na przyznanie potrzebnej częstotliwości, a także niespełniające wymogów technicznych i zbyt wysokie propozycje cenowe potencjalnych oferentów (opinie UD)</p>
Kapitał Ludzki			

23.	Dzieci i młodzież	<p>Proszę określić ocenę poziomu zaspokojenia potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi w formach pozaszkolnych. Proszę przedstawić działania dzielnic (w tym konkretne przykłady) na rzecz rozwoju tego typu instytucji.</p>	<p>Oferta pozalekcyjnych form opieki nad dziećmi na Żoliborzu jest bogata - takie zajęcia odbywają się w każdej szkole (np. w ramach godzin własnych dyrektora, niektóre placówki korzystają z programów współfinansowanych ze środków UE). Zajęcia te są na bieżąco monitorowane przez dzielnicę - na podstawie tego rozpoznania wprowadzane są niezbędne korekty. W 2009 roku Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UD przeprowadził 35 programów z zakresu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, ponadto realizowane są całoroczne, zintegrowane programy profilaktyczne, skierowane do uczniów żoliborskich szkół i placówek opiekuńczych oraz ich rodziców i opiekunów, a także szkolenia i warsztaty. Dzielnicę organizuje spektakle i imprezy profilaktyczne (3.468 uczestników w 2009 r.) oraz wypoczynek letni. Na Żoliborzu działa również Ognisko Pracy Pozaszkolnej. W dzielnicę brakuje oferty "klubowej" młodzieży, np. miejsc spotkań, rozwijania swoich pasji, hobby itp. (opinie UD, OPS)</p>
-----	-------------------	---	--

24.	Dzieci i młodzież	<p>Proszę przedstawić na podstawie przeciętnych wyników egzaminów gimnazjalnych lub innych dostępnych danych poziom edukacji w dzielnicy Proszę przedstawić system wyrównywania różnic edukacyjnych.</p>	<p>Poziom oświaty na Żoliborzu jest raczej wysoki na tle innych dzielnic Warszawy, choć miejscowe szkoły są zróżnicowane pod względem poziomu. W 2008 roku żoliborskie gimnazja zajęły 4. miejsce w Warszawie (egzamin gimnazjalne), natomiast szkoły podstawowe - 12. miejsce (egzamin szóstoklasistów). Kilka wiodących żoliborskich szkół od lat utrzymuje stabilną pozycję w czołówce prestiżowych rankingów ogólnopolskich. W rankingu Perspektyw z 2008 roku LXIV LO zajęło 6. miejsce w Polsce, XVI LO - 22. miejsce, zaś I LO uplasowało się na 77. pozycji. System wyrównywania różnic edukacyjnych na Żoliborzu obejmuje: funkcjonowanie placówek integracyjnych niejako z definicji służących realizacji tego celu, zajęcia wyrównawcze, różne formy wsparcia (np. pedagog, logopeda), dodatkowe zajęcia dla chętnych dzieci, nauczanie indywidualne (opinie UD)</p>
25.	Rodziny	<p>Problem bezrobocia. Proszę przedstawić podejmowane działania dzielnicy na rzecz ograniczania bezrobocia. Proszę przedstawić ocenę działań dzielnicy w tym zakresie.</p>	<p>Bezrobocie jest jednym z problemów współwystępujących w kilku zidentyfikowanych enklawach, w których koncentrują się negatywne zjawiska społeczne (np. uzależnienia, rodziny patologiczne, często z kryminalną przeszłością). Procentowo problem ten nie wydaje się szczególnie istotnym - w opinii osób zajmujących się tą tematyką na Żoliborzu nie pracują głównie ci, którzy tego nie chcą. Na 747 bezrobotnych ok. 220 było klientami OPS, który skupia się głównie na osobach długotrwale bezrobotnych. Działania na rzecz ograniczania bezrobocia podejmuje głównie OPS - prace społecznie użyteczne, pośrednictwo pracy, klub aktywizacji zawodowej. Mimo, że bezrobocie nie jest wiodącym problemem społecznym Żoliborza, oferta w tym zakresie jest szeroka na tle innych dzielnic (opinie UD, OPS)</p>

26.	Rodziny	<p>Poziom ubóstwa mieszkańców dzielnicy. Proszę przedstawić informację o zidentyfikowanych środowiskach lub sub-obszarach o specyficznych zidentyfikowanych problemach związanych z ubóstwem, i wykluczeniem społecznym. Proszę przedstawić na jakich grupach osób wykluczonych skupiają się projekty systemowe OPS oraz wskazać powód wskazania właśnie tych grup. Proszę wskazać realizowane działania (w tym grupy docelowe) w zakresie środowiskowej pracy socjalnej.</p>	<p>Podobnie jak w przypadku bezrobocia, ubóstwo nie należy do najważniejszych problemów społecznych Żoliborza. Zjawisko to współwystępuje z innymi problemami społecznymi i ogniskuje się głównie we wspomnianych wcześniej obszarach i środowiskach, opisanych w punkcie 9. 2 projekty systemowe OPS skierowane były do młodzieży (koniec gimnazjum i początek szkoły średniej) - animacja społeczna, kształcenie liderów, przygotowanie do działalności społecznej. Kolejny projekt systemowy skierowany jest do rodzin "problemowych", zaś jego celem jest wzmacnianie tych rodzin w funkcjonowaniu. Generalne kryteria wyboru grup docelowych były ogólnie narzucone, jednak przy wyborze konkretnych segmentów odbiorców miały znaczenie wiedza i doświadczenie, a także potrzeby diagnozowane przez OPS, związane z promocją wolontariatu i aktywizacją środowiska lokalnego. Środowiskowa praca socjalna z definicji skierowana jest do wszystkich grup odbiorców, w tym osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (opinie UD, OPS)</p>
27.	Osoby starsze	<p>Proszę przedstawić ocenę stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie usług opiekuńczych i opieki długoterminowej wobec starszych.</p>	<p>Potrzeby w zakresie usług opiekuńczych oraz opieki długoterminowej są zaspokojone - jest to priorytetowa działalność ze względu na wysoki odsetek seniorów na Żoliborzu. Takie zadania są prowadzone przez wyspecjalizowane organizacje, wybierane w trybie przetargu nieograniczonego. Dodatkowo OPS posiada nową ofertę - usługi specjalistyczne dla osób z chorobą Alzheimera. Ponadto ośrodek współpracuje z Warszawskim Hospicjum Społecznym, a także wybranymi placówkami służby zdrowia.</p>

28.	Rodziny	<p>Proszę przedstawić informację o rozpoznaniu problemów osób niepełnosprawnych, oraz wskazać te problemy. Proszę przedstawić działania dzielnicy na rzecz osób niepełnosprawnych w tym środowiskowych form wsparcia czy usług asystenckich.</p>	<p>Generalną barierą jest niewystarczający poziom rozpoznania problematyki osób niepełnosprawnych. Żadna instytucja systemowo nie gromadzi takich informacji, dostępne dane są niepełne, fragmentaryczne, często nieaktualne. Brakuje koordynacji działań i wymiany informacji między różnymi instytucjami. W 2004 r. OPS podjął próbę diagnozy problemu (badanie wśród niepełnosprawnych klientów). Niepełnosprawność jest istotnym problemem na Żoliborzu, również ze względu na wspomnianą sytuację demograficzną. Osoby niepełnosprawne to grupa niezmiernie zróżnicowana. Takie osoby często mają problemy materialne, żyją w osamotnieniu, są zagrożone wykluczeniem społecznym, w codziennym życiu napotykają liczne bariery architektoniczne i mentalne (np. negatywne stereotypy). Środowiskowe formy wsparcia: domy i ośrodki dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, warsztaty terapii zajęciowej, zajęcia rehabilitacyjne. Dzielnica nie organizuje usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych (opinie OPS)</p>
-----	---------	--	--

29.	Rodziny	<p>Proszę przedstawić problematykę osób uzależnionych w dzielnicy. Proszę przedstawić działania profilaktyczne prowadzone w tym zakresie. Proszę przedstawić działania adresowane do rodzin osób uzależnionych. Proszę przedstawić opinię czy problem uzależnień stanowi istotny problem w dzielnicy.</p>	<p>W opinii osób zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych dzielnicy uzależnienia nie są istotnym problemem Żoliborza, zaś udział takich osób w grupie klientów OPS maleje (ok. 80 osób na 3.500 klientów Ośrodka). Najczęściej są to osoby dotknięte problemem alkoholowym, osoby uzależnione od narkotyków rzadko trafiają do miejscowych instytucji pomocy społecznej. Działania profilaktyczne: kampanie społeczne, programy profilaktyczne, edukacja dzieci, rodziców i opiekunów, tworzenie koalicji wokół problemu (OPS, UD, NGO, policja, straż miejska, służba zdrowia). Działania skierowane do rodzin osób uzależnionych: interwencje pracowników socjalnych, grupy wsparcia, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, poradnia odwykowa, Dzielnicowy Zespół Realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - mobilizowanie do terapii, kierowanie na przymusowe leczenie (opinie OPS, UD)</p>
-----	---------	---	---

30.	Rodziny	Proszę o opisanie innego problemu, sytuacji problemowej, która Państwa zdaniem jest istotna dla rozwoju (lub jako bariera rozwoju) społecznego z perspektywy dzielnicy	<p>Istotnym problemem jest brak wolnych terenów inwestycyjnych, który w przyszłości może stać się istotną barierą rozwoju dzielnicy.</p> <p>Duży obszar Żoliborza zajmuje tradycyjna, zwarta, często przedwojenna zabudowa. Rejonem otwartym na inwestycje - przede wszystkim mieszkaniowe - jest Żoliborz Południowy. W okresie kilku lat powstanie tutaj nowoczesne osiedle mieszkaniowe dla ok. 25 tys. osób, co jest przede wszystkim szansą, ale również potencjalnym zagrożeniem. Jak można przypuszczać, całkowicie zmieni się struktura demograficzna dzielnicy (na nowych osiedlach zamieszkują głównie ludzie młodzi). Potencjalnym niebezpieczeństwem jest jednak możliwość powstania w tym miejscu niekontrolowanego obszaru chaotycznej zabudowy, podporządkowanej komercyjnym celom firm deweloperskich, bez zachowania przestrzeni publicznych i dostępu do usług zapewniających odpowiednią jakość życia (opinie UD).</p>
31.	Rodziny	Proszę przedstawić analizę działań podejmowanych przez dzielnicę ze środków pomocowych Unii Europejskiej i ich efektywność.	<p>Żoliborz w małym stopniu korzysta ze środków unijnych, co częściowo wynika ze specyfiki warszawskiego ustroju, głównie z faktu, że dzielnica nie ma osobowości prawnej, zaś głównym beneficjentem tych funduszy jest Urząd Miasta. Instytucją aktywnie korzystającą ze środków UE jest miejscowy OPS - ośrodek realizuje tego typu projekty, w tym międzynarodowe. Ponadto 2 żoliborskie szkoły uczestniczą w programach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (opinie UD, OPS)</p>

II. Szanse i zagrożenia

		Opis
1.	Co pozytywnie wyróżnia dzielnicę w sferze społecznej? Dlaczego? (należy wskazać co najmniej dwa przykłady)	Unikalne cechy Żoliborza to przede wszystkim: ponadprzeciętna aktywność społeczna (tradycje spółdzielcze, samopomocowe, ważny

		<p>ośrodek opozycji demokratycznej), istnienie autentycznej społeczności lokalnej (wielu "zasiedziałych" mieszkańców, zachowana kameralna zabudowa), inteligentni mieszkańcy Żoliborza (skupisko elit kulturalnych czy politycznych), marka "dobrej dzielnicy" - postrzeganie Żoliborza w kategoriach aspiracyjnych i prestiżowych, a także: wysoki poziom edukacji (kilka szkół to wiodące w skali kraju placówki) i bogata oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży i seniorów.</p>
<p>2.</p>	<p>Jakie są główne wyzwania w polityce społecznej w wymiarze Dzielnicy. Dlaczego? (należy wskazać co najmniej dwa przykłady)</p>	<p>Największym problemem Żoliborza jest starzenie się społeczeństwa - 3 na 10 mieszkańców dzielnicy to osoby w wieku poprodukcyjnym. O ile potrzeby aktywnej części seniorów są zaspokojone, o tyle wyzwaniem jest aktywizacja osób starszych, które pozostają w izolacji. Inne istotne problemy dzielnicy to: niepełnosprawność (powiązana z problemem starości, brak wiarygodnych danych, niedostateczne rozpoznanie problemu), rejon koncentracji różnych problemów społecznych (zagrożenie dalszą degradacją, powstawaniem gett) i niedostateczna ilość mieszkań komunalnych i - przede wszystkim - socjalnych.</p>
<p>3.</p>	<p>Co jest największą szansą rozwojową dzielnicy w kontekście przedstawionych powyżej kwestii w najbliższych kilku latach -do 2020, która wymagałaby interwencji publicznej lub wsparcia?</p>	<p>Największą szansą rozwojową Żoliborza jest wysoki poziom kapitału społecznego. Dzielnica jest uważana za kolebkę społecznej aktywności, co przekłada się na dużą ilość organizacji i inicjatyw społecznych, a także budowanie koalicji wokół problemów społecznych, kooperatywność, wzajemne wspieranie się i brak rywalizacji między różnymi instytucjami czy organizacjami. Pożądanym kierunkiem rozwoju jest optymalne wykorzystanie i wzmocnienie tego potencjału. Żoliborz ma szansę być pewną awangardą, miejscem innowacyjnych, pionierskich i trendotwórczych rozwiązań</p>

		społecznych (np. programy pilotażowe).
4.	Czy istnieją inne szanse rozwojowe, nie wskazane części I, które wymagałyby interwencji publicznej?	Jak już wspomnieliśmy, na Żoliborzu Południowym powstaje osiedle dla 25 tys. osób. Szansą rozwojową jest przeniesienie do tego obszaru przynajmniej niektórych elementów charakterystycznych dla "starego Żoliborza". Rola dzielnicy polega na negocjowaniu z deweloperami takich kwestii, jak dostępność zieleni, przestrzeni i usług publicznych (planowane są przedszkola, przychodnia, przewidziane zostało miejsce na szkołę). Działania te zmierzają do uniknięcia niebezpieczeństwa "dzikiej zabudowy", podporządkowanej komercyjnym celom firm deweloperskich, a nie potrzebom czy oczekiwaniom mieszkańców.
5.	Co jest największym zagrożeniem w kontekście przedstawionych powyżej kwestii w najbliższych kilku latach, które wymagałyby interwencji publicznej?	Starzenie się jest istotnym zagrożeniem dla Żoliborza. Bieżące potrzeby w tym zakresie wydają się być zaspokojone, choć wyzwaniem jest aktywizacja tej grupy osób, która pozostaje w izolacji. Rosnąca ilość ludzi starszych wiąże się z koniecznością ustawicznego modyfikowania oferty skierowanej do seniorów. Potencjalnym zagrożeniem jest możliwość zdominowania budżetu pomocy społecznej przez różne formy wsparcia dla osób starszych. Ponadto istnieje problem wymiany pokoleniowej w grupie aktywnych żoliborzan - konieczność inwestowania w młodych liderów, animacji czy wspierania wolontariatu.
6.	Czy istnieją zagrożenia spośród kwestii, które nie zostały wskazane w części I, które wymagałyby interwencji publicznej?	Realnym i szeroko dyskutowanym (np. w mediach) zagrożeniem jest znikanie z mapy centralnej części Żoliborza tradycyjnych i ważnych historycznie miejsc czy usług (np. księgarnia), czego efektem może być utrata specyficznej tożsamości i atmosfery dzielnicy. Dotyczy to głównie pl. Wilsona, który - ze względu na obecną dominację usług

		finansowych - ironicznie nazywany jest "Placem Bankowym". Inne istotne problemy to brak domu kultury, jak również brak stacjonarnego domu opieki nad osobami starszymi.
--	--	--

III. Wskazane przez dzielnicę priorytety rozwojowe w sferze społecznej

(nie mniej niż trzy nie więcej niż pięć. Wskaźniki będą określone w późniejszym terminie)

L.p.	Priorytet (wskazanie problemu/kwestii) ¹	Uzasadnienie wyboru problemu/kwestii	Wskaźnik obecny	Wskaźnik oczekiwany
1.	<p>Umocnienie i wykorzystanie kapitału społecznego dzielnicy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie ilości innowacyjnych programów pilotażowych i liczby osób objętych tymi programami; - zwiększenie ilości partnerstw z NGO; - zwiększenie ilości koalicji oraz ilości podmiotów włączonych w takie koalicje; - zwiększenie liczby działań skierowanych do młodych liderów; - zwiększenie liczby osób działających w ramach wolnotariatu; - zwiększenie wskaźnika poziomu zaufania do innych (badania społeczne); - Podniesienie klasycznych wskaźników pomiaru obywatelskiego zaangażowania: liczby osób działających w organizacjach społecznych, czytelnictwa i oglądalności mediów lokalnych (w tym elektronicznych), 	<p>Jak wynika z powyższej analizy, Żoliborz jest dzielnicą ponadprzeciętnie aktywną, co może i powinno być zdyskontowane na korzyść całego miasta (w tym mniej aktywnych społeczności lokalnych). W związku z tym kluczowym jest umocnienie i wykorzystanie kapitału społecznego dzielnicy: stymulowanie dalszego rozwoju sektora pozarządowego (np. tworzenie systemu wsparcia dla NGO, bazy lokalowej, pomoc merytoryczna), budowanie koalicji, wzmacnianie współpracy między różnymi podmiotami, promowanie partnerstw z NGO i podmiotami gospodarczymi, promowanie społecznej aktywności (np. programy skierowane do młodzieży czy seniorów) czy wprowadzanie innowacyjnych, pionierskich rozwiązań w sferze społecznej (np. programy pilotażowe).</p>		

¹ Priorytet powinien mieć charakter S.M.A.R.T tj. Skonkretyzowane, Mierzalne, Akceptowalne, Realne, Terminowe

	frekwencji w wyborach samorządowych.			
2.	<p>Rozbudowa systemu opieki nad osobami starszymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa stacjonarnego domu opieki; - zwiększenie liczby placówek z zakresu szeroko rozumianej pomocy dla seniorów oraz liczby osób starszych objętych wsparciem; - zwiększenie ilości instytucji czasu wolnego oraz liczby osób korzystających z tych instytucji; - zmiana negatywnych stereotypów i sposobu postrzegania osób starszych (kampanie społeczne, badania). 	<p>Starzenie się społeczeństwa jest istotnym i narastającym problemem Żoliborza. W związku z tym konieczne jest podjęcie adekwatnych środków zaradczych: tworzenie kompleksowej bazy danych o osobach starszych, rozpoznanie i aktywizacja grupy seniorów, którzy pozostają w izolacji, wspieranie instytucji pomocy dla osób starszych, budowa stacjonarnego domu opieki, wspieranie instytucji czasu wolnego dla osób starszych, integracja społeczna osób starszych (zwłaszcza w obszarach współwystępowania osób starszych i młodzieży, co jest potencjalnym czynnikiem kryminogennym), promowanie aktywności osób starszych, zmiana negatywnych stereotypów wobec osób starszych (np. kampanie społeczne), wykorzystanie potencjału tej grupy społecznej na rzecz dobra wspólnego.</p>		
3.	<p>Rozpoznanie problemu i rozbudowa systemu opieki nad osobami niepełnosprawnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie poziomu wiedzy na temat osób niepełnosprawnych w dzielnicy i ich problemów; - zwiększenie liczby placówek pomocowych oraz liczby osób 	<p>Jak już wspomnieliśmy, zjawisko niepełnosprawności nie jest do końca rozpoznane, ale - jak wynika z diagnozy - pozostaje jednym z ważnych problemów Żoliborza. Konieczne działania to rozpoznanie problemu poprzez monitoring i badania, tworzenie bazy danych, koordynacja działań, wzmocnienie współpracy</p>		

	<p>niepełnosprawnych objętych wsparciem;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie ilości instytucji czasu wolnego oraz liczby osób korzystających z tych instytucji; - zmiana negatywnych stereotypów i sposobu postrzegania osób niepełnosprawnych (kampanie społeczne, badania); - likwidacja barier architektonicznych. 	<p>między różnymi instytucjami (wymiana informacji, efekt synergii), aktywizacja osób niepełnosprawnych, które pozostają w izolacji, wspieranie instytucji pomocy dla osób niepełnosprawnych, wspieranie instytucji czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych, integracja społeczna osób niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych, promowanie aktywności osób niepełnosprawnych, zmiana negatywnych stereotypów wobec osób niepełnosprawnych (np. kampanie społeczne), wykorzystanie potencjału tej grupy społecznej na rzecz dobra wspólnego.</p>		
4.	<p>Rewitalizacja obszarów kumulacji problemów społecznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - minimalizacja społecznych problemów (np. zmniejszenie ilości mieszkańców tych rejonów korzystających z pomocy społecznej); - podniesienie poziomu bezpieczeństwa (np. zmniejszenie liczby odnotowywanych przestępstw i wykroczeń czy liczby interwencji); - zwiększenie ilości programów społecznych kierowanych do mieszkańców tych rejonów oraz liczby osób korzystających z tych działań; - zwiększenie ilości instytucji publicznych i pozarządowych, 	<p>Na Żoliborzu istnieją obszary kumulacji różnych problemów społecznych, zatem konieczne jest podjęcie działań rewitalizacyjnych w tych rejonach - powiązanie z dotychczasowymi projektami rewitalizacyjnymi (rewitalizacja społeczna i urbanistyczna), ograniczenie społecznych patologii, aktywizacja społeczna, programy społeczne, zapobieganie dalszej degradacji tych rejonów, tworzeniu gett, zapewnienie mieszkańcom tych obszarów większego dostępu do usług publicznych, wspieranie instytucji i organizacji działających w tych rejonach, podniesienie atrakcyjności tych obszarów.</p>		

	działających w tych obszarach.			
5.	<p>Wzmacnianie lokalnej tożsamości i utrzymanie tradycyjnego charakteru dzielnicy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie programów integracji społecznej, a także budowania poczucia lokalnej tożsamości wśród mieszkańców nowych osiedli; - zwiększenie ilości programów edukacyjnych na rzecz utrzymania tradycyjnego charakteru Żoliborza; - przywrócenie tradycyjnego charakteru centralnych rejonów dzielnicy (zwiększenie ilości miejsc spotkań czy placówek kulturalnych) 	<p>Istotnym wyznikiem jest integracja społeczna mieszkańców nowych osiedli na Żoliborzu Południowym (zieleń, przestrzeń i usługi publiczne, wprowadzanie elementów „starego Żoliborza” do nowych osiedli, kreowanie poczucia wspólnoty i więzi lokalnych np. poprzez kampanie społeczne). Ponadto niezmiernie ważnym zagadnieniem jest utrzymanie tradycyjnego charakteru dzielnicy - wspieranie tradycyjnych i ważnych historycznie podmiotów, zwłaszcza w centralnych rejonach dzielnicy, takich pl. Wilsona nazywany „Placem Bankowym” (tworzenie koalicji, wpływanie na decyzje administratorów budynków, programy społeczne).</p>		